

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar na slovesnosti
»Znanstvena odličnost v stičišču generacij« ob
80-letnici Leka**

Ljubljana, 16. september 2026

*Spoštovani gospod Gregor Makuc, glavni izvršni direktor družbe Lek in predsednik družbe Sandoz Slovenija,
spoštovana dr. Klavdija Kutnar, rektorica Univerze na Primorskem,
cenjene znanstvenice in cenjeni znanstveniki, raziskovalke in raziskovalci,
dame in gospodje.*

Ko slovensko znanje preseže meje Slovenije in spreminja življenja ljudi po svetu, je to res velik uspeh. 80 let Leka je taka zgodba. Je zgodba za navdih, saj ne samo, da traja 80 let, temveč si upa pogledati tudi 80 let v prihodnost.

To pa se nikoli ne dogaja v osami, temveč v povezavi z vsemi segmenti družbe. Podjetje, ki temelji na znanju, potrebuje mlade diplomante. Ti pa potrebujejo spodbudno družbeno okolje, ki jim omogoča načrtovanje kariere in tudi življenjske poti, jih spodbuja k strokovnemu napredovanju doma in tudi v tujini ter k vrnitvi domov, v Slovenijo, da bodo tu ustvarjali vrhunsko znanje ter s tem omogočali prihodnost Leka in Slovenije.

Vendar odgovornost znanstvenikov, raziskovalcev in drugih strokovnjakov sega čez meje držav. Od znanstvene skupnosti družba v času umetne inteligence in digitalnega kaosa pričakuje nekaj izjemno pomembnega: da so znanstvenice in znanstveniki, raziskovalke in raziskovalci tudi aktivni pripovedovalci, ne le ustvarjalci znanja. Potrebujemo drug drugega ter več povezovanja med znanstveniki in javnostjo, med raziskovalnimi institucijami in odločevalci, med laboratoriji in učilnicami, med akademsko radovednostjo in praktičnimi izzivi sveta. Le tako bomo lahko ohranili zaupanje v časih, ko meje med resničnostjo in ustvarjeno digitalno podobo čedalje hitreje bledijo.

Značilnost velikih znanstvenikov je, da razmišljajo in govorijo tudi o etiki in družbeni odgovornosti. Imela sem srečo, da sem poznala profesorico Aleksandro Kornhauser Frazer, ki bi čez deset dni praznovala sto let. S svojim raziskovalnim delom na področju alkaloidov iz rženih rožičkov je sodelovala pri razvoju Leka v zgodnjih letih njegovega obstoja. Zgodba o Rederginu je eden najboljših zgodovinskih primerov uspešnega prenosa znanstvenih dosežkov iz univerzitetnih laboratorijev neposredno v slovensko industrijsko prakso.

Ko je prof. Kornhauserjeva pozneje delovala na področjih kemijskega izobraževanja in popularizacije naravoslovja, so se nekateri v akademskih krogih nad tem zmrdovali, da to ni prava znanost. Njen odgovor je bil: kaj pa naj bi bila naloga znanosti, če ni to prenašanje znanja in navdušenja nad znanostjo na nove generacije? Vedno je vztrajala, da mora biti znanost v korist razvoju družbe in se ne sme izogibati etični odgovornosti. V svoji zadnji knjigi je opisala svojo življenjsko pot in številna srečanja z drugimi znanstveniki.

V spomin sta se mi vtisnila zlasti dva znanstvenika, s katerima je sodelovala. Linus Pauling je bil eden največjih znanstvenikov na področjih kvantne kemije in biokemije, za kar je leta 1954 dobil prvo Nobelovo nagrado. A prejel je še eno – za mir. Ni deloval le v kemijskem laboratoriju, temveč se je odločno zavzemal proti jedrskim poskusom in vsem vojnem kot načinom za reševanje mednarodnih sporov.

Drugi kemik, ki je močno vplival na spremembe v družbi v času zaskrbljenosti zaradi hitrega povečevanja števila svetovnega prebivalstva, je bil »oče kontracepcijske tablete« Carl Djerassi. Na znanstveni konferenci so ga vprašali, kateri je najboljši kontraceptik in seveda so pričakovali odgovor kemika. A njegov odgovor je pokazal njegovo celovito socialno presojo. Dejal je: »zaposlitev žensk«.

Prepričana sem, da bi imela Aleksandra Kornhauser Frazer zelo jasna stališča tudi v sedanjem času razvoja digitalnih tehnologij, zlasti umetne inteligence. Vem, da ni samo spremljala razvoja novih tehnologij, temveč je tudi sprejemala in uporabljala nove tehnologije. Gotovo bi se strinjala s tem, kar sem sama že večkrat poudarila: umetna inteligenca je toliko etična, kot so etični njeni razvijalci. Lahko nam je v izjemno pomoč, tudi pri načrtovanju razvoja zdravil.

Veseli me, da Lek z novim razvojnim centrom načrtuje dolgoročno uspešno prihodnost podjetja.

Čestitke ob 80-letnici ter uspešno nadaljevanje poti do stoletnice in še naprej.